

DOMINICA III. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.
Luc. XV, 1-10.

In illo tempore: Erant appropinquantes ad Iesum publicani, et peccatores, ut audirent illum.
2. Et murmurabant Pharisei, et Scribae, dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducatur cum illis.

3. Et ait ad illos parabola istam dicens:
4. Quis ex vobis homo, qui habet centum oves: et si periderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quae perierat, donec inveniat eam?

5. Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens:

6. Et veniens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quae perierat?

7. Dico vobis, quod ita gaudium erit in coelo super unum peccatorem poenitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent poenitentia.

8. Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, et everit domum, et quaerit diligenter, donec inveniat?

9. Et cum invenerit, convocat amicos et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam, quam perdideram?

10. Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super unum peccatorem poenitentiam agente.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XXXIV. IN EVANGELIO. *Habita ad populum in basilica veterum Iovinis et Pauli dominica tertia post Pentecosten.*

3747

AESTIVUM tempus quod corpori meo valde contrarium est, loqui me de expositione Evangelii longa mora interveniente prohibuit. Sed numquid quia lingua tacuit, ardere charitas cessavit? Hoc etenim dico, quod apud se vestrum unusquisque recognoscit. Plerumque charitas quibusdam occupationibus praepedita et integra flagrat in corde, et tamen non monstratur in opere: quia et sol cum nube tegitur, non videtur in terra, et tamen ardet in coelo. Sic sic esse occupata charitas solet, et intus vim sui ardoris exserit, et foris flammam operis non ostendit. Sed quia nunc ad loquendum tempus redit, vestra me studia accendunt, ut mihi tanto amplius loqui libeat, quanto

hoc vestrae mentes desiderabilius expectant.

Audistis in lectione evangelica, fratres mei, quia peccatores et publicani accesserunt ad Redemptorem nostrum: et non solum ad colloquendum, sed etiam ad convescendum recepti sunt. Quod videntes pharisei indignati sunt. Ex qua re colligit, quia vera iustitia compassionem habet, falsa iustitia indignationem, quamvis et iusti soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est quod agit typho superbiae, aliud quod zelo disciplinae. Dedignantur etenim, sed non dedignant; desperant, sed non desperantes; persecutionem commovent, sed amantes: quia etsi foris increpationes per disciplinam exaggerant, intus tamen dulcedinem per charitatem servant. Praeponunt sibi in animo ipsos plerumque quos corrigunt, meliores existimant eos quoque quos iudicant. Quod videlicet agentes, et per disciplinam subditos, et per humilitatem custodiunt semetipsos. At contra hi qui de falsa iustitia superbire solent, ceteros quosque despiciunt, nulla infirmantibus misericordia condescendunt: et quo se peccatores esse non credunt, eo deterius peccatores fiunt. De quorum profecto numero pharisei existiterant, qui diiudicantes Dominum quod peccatores susciperet, amenti corde ipsum fontem misericordiae reprehendebant.

Sed quia aegri erant ita ut aegros se esse nescirent, quatenus quod erant agnoscerent, coelestis eos medicus blandis fomentis curant, benignum paradigma obicit, et in eorum corde vulneris tumorem premit. Ait namque: *Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quae perierat?* Ecce mira dispensatione pietatis similitudinem Veritas dedit, quam

et in seipso homo recognosceret, et tamen haec specialiter ad ipsum auctorem hominum pertineret. Quia enim centumarius perfectus est numerus, ipse centum oves habuit, cum angelorum substantiam et hominum creavit. Sed una ovis tunc periit, quando peccando homo pascu vitae dereliquit. Dimisit autem nonaginta novem oves in deserto: quia illos summos angelorum choros reliquit in coelo. Cur autem coelum desertum vocatur, nisi quod desertum dicitur derelictum? Tunc autem coelum homo deseruit, cum peccavit. In deserto autem nonaginta novem oves remanserant, quando in terra Dominus unam quaerebat: quia rationalis creaturae numerus, angelorum videlicet et hominum, quae ad videndum Deum condita fuerat, pereunte homine erat imminutus, et ut perfecta summa ovium integraretur in coelo, homo perditus quaerebatur in terra. Nam quod hic Evangelista dicit, in deserto: alius dicit, in montibus (MATTH. XVIII, 12), ut significet in excelsis: quia nimirum oves quae non perierant, in sublimibus stabant. *Et cum invenerit ovem, imponit in humeros suos gaudens.* Ovem in humeris suis imposuit, quia humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse portavit. *Et veniens domum, convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quae perierat.* Inventa ove ad domum redit, quia Pastor noster, reparato homine, ad regnum coeleste rediit. Ibi amicos et vicinos invenit, illos videlicet angelorum choros, qui amici eius sunt, quia voluntatem eius continue in sua stabilitate custodiunt. Vicini quoque eius sunt: quia claritate visionis illius sua assiduitate perfruuntur. Et notandum, quod non dicit: Congratulamini inventae ovi, sed mihi: quia videlicet eius gaudium est vita nostra: et cum nos ad

coelum reducitur, solemnitatem laetitiae eius implemus.

Dico vobis, quod ita gaudium erit in coelo super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis qui non indigent poenitentia. Considerandum nobis est, fratres mei, cur Dominus plus de conversis peccatoribus, quam de stantibus iustis in coelo gaudium esse fateatur: nisi hoc quod ipsi per quotidianum visionis experimentum novimus, quia plerumque hi, qui nullis se oppressos peccatorum molibus sciunt, stant quidem in via iustitiae, nulla illicita perpetrata, sed tamen ad coelestem patriam anxie non anhelant, tanquam sibi in rebus licitis usum praebent, quanto se perpetrasse nulla illicita meminerunt. Et plerumque pigri remanent ad exercenda bona praecipua, quia valde sibi securi sunt quod nulla commiserint mala graviora. At contra nunquam hi, qui se aliqua illicita egisse meminerunt, ex ipso suo dolore puncti, inardescunt in amore Dei, seque in magnis virtutibus exercent, cuncta difficilia sancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumeliis laetantur, flagrant desiderio, ad coelestem patriam anhelant: et quia se errasse a Deo considerant, damna praecedentia lucris sequentibus recompensant. Maius ergo de peccatore converso quam de stante iusto gaudium fit in coelo, quia et dux in praelio plus cum militem diligit, qui, post fugam reversus, hostem fortiter premit, quam illum qui nunquam terga praebuit, et nunquam aliquid fortiter gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quae post spinas uberes fruges profert, quam eam quae nunquam spinas habuit et nunquam fertilem messem producit.

Sed inter haec sciendum est, quia

sunt plerique iusti, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quaelibet peccatorum poenitentia praeponi nullatenus possit. Nam multi et nullorum sibi malorum sunt consci, et tamen in tanti ardoris afflictione se exerunt, ac si peccatis omnibus coangustentur. Cuncta etiam licita respuunt, ad despectum mundi sublimiter acinguntur, licere sibi nolunt omne quodlibet, bona sibi amputant etiam concessa, contemnunt visibilia, invisibilibus accenduntur, lamentis gaudent, in cunctis semetipsos humiliant; et sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi cogitationum peccata deplorant. Quid itaque istos dixerim, nisi et iustos et poenitentes, qui se et in poenitentia de peccato cogitationis humiliant, et recti semper in opere perseverant? Hinc ergo colligendum est quantum Deo gaudium faciat quando humiliter plangit iustus: si facit in coelo gaudium, quando hoc quod male gessit et per poenitentiam damnat iniustus.

375^a Sequitur. *Aut quae mulier habens drachmas decem, et si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, et evertit domum, et quaerit diligenter donec inveniat drachmam quam perdidit?* Qui signatur per pastorem, ipse et per mulierem. Ipse etenim Deus, ipse et Dei sapientia. Et quia imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quando homo, qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando a similitudine sui Conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam, quia Dei Sapientia apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in testa est: lumen vero in testa, est divinitas in carne. De qua videlicet testa sui corporis dicit ipsa Sapientia: *Exaruit velut testa virtus mea* (PSAL. XXI, 16). Quia enim testa igne solidatur, eius virtus sicut testa exaruit: quia assumptam carnem ad resurrectionis gloriam

ex passionis tribulatione roboravit. Accensa autem lucerna evertit domum; quia mox ut eius divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. Domus namque evertitur, cum consideratione reatus sui humana conscientia perturbatur. Qui eversionis sermo non discrepat ab eo, quod in aliis codicibus legitur, *emundat*, quia nimirum prava mens si non prius per timorem evertitur, ab assuetis vitiis non emundatur. Eversa ergo domo invenitur drachma: quia dum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo Conditoris: *Et cum inveniit, convocat amicas et vicinas suas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram.* Quae amicae vel vicinae, nisi illae potestates coelestes sunt, iam superius dictae? Quae tanto supernae Sapientiae iuxta sunt, quanto ei per gratiam continuae visionis appropinquant. Sed inter haec nequaquam relinquere negligenter debemus cur ista mulier, per quam Dei Sapientia figuratur, decem drachmas habuisse perhibetur, ex quibus unam perdidit, quam cum quaereret, invenit. Angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit: quam dum consistere ad aeternitatem voluit, eam proculdubio ad suam similitudinem creavit. Decem vero drachmas habuit mulier, quia novem sunt ordines angelorum. Sed ut completeretur electorum numerus, homo decimus est creatus, qui a Conditore suo nec post culpam perit, quia hunc aeterna Sapientia per carnem miraculis coruscans ex lumine testae reparavit.

Novem vero angelorum ordines diximus, quia videlicet esse, testante sacro eloquio, scimus angelos, archangelos, virtutes, potestates, principatus, dominationes, thronos, cherubim atque

seraphim. Esse namque angelos et archangelos, pene omnes sacri eloquii paginae testantur. Cherubim vero atque seraphim saepe, ut notum est, libri prophetarum loquuntur. Quatuor quoque ordinum nomina Paulus apostolus ad Ephesios enumerat, dicens: *Supra omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et dominationem* (EPH. 1, 21). Qui rursus ad Colossenses scribens ait: *Sive throni, sive potestates, sive principatus, sive dominationes* (COL. 1, 16). Dominationes vero et principatus ac potestates iam ad Ephesios loquens descriperat; sed ea quoque Colossensibus dicturus, praemisit thronos, de quibus necdum quidquam fuerat Ephesius locutus. Dum ergo illis quatuor quae ad Ephesios dixit, id est principatus, potestates, virtutibus atque dominationibus, coniunguntur throni, quinque sunt ordines qui specialiter exprimuntur. Quibus dum angeli et archangeli, cherubim atque seraphim, adiuncta sunt, proculdubio novem esse angelorum ordines inveniuntur. Unde et ipsi angelo, qui primus est conditus, per Prophetam dicitur: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia et perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti* (EZECH. XXVIII, 12). Ubi notandum, quod non ad similitudinem Dei factus, sed signaculum similitudinis dicitur: ut quo in eo subtilior est natura, eo in illo imago Dei similis insinuetur expressa. Quo in loco mox subditur: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius et iaspis, chrysolithus, onyx et beryllus, sapphirus, carbunculus, et smaragdus.* Ecce novem dixit nomina lapidum: quia profecto novem sunt ordines angelorum. Quibus nimirum ordinibus ille primus angelus ideo ornatus et operatus exstitit, quia dum cunctis agminibus angelorum praelatus est, ex eorum comparatione clarior fuit.

Sed cur istos persistentium angelorum choros enumerando perstrinximus, si non eorum quoque ministeria subtiliter exprimamus? Graeca etenim lingua angeli nunci, archangeli vero summi nuncii, vocantur. Sciendum quoque quod angelorum vocabulum nomen est officii, non naturae. Nam sancti illi coelestis patriae spiritus semper quidem sunt spiritus, sed semper vocari angeli nequaquam possunt: quia tunc solum sunt angeli, cum per eos aliqua nuntiantur: unde et per Psalmistam dicitur: *Qui facit angelos suos spiritus* (PSAL. CIII, 4). Ac si patenter dicat: Qui eos, quos semper habet spiritus, etiam cum voluerit, angelos facit. Hi autem qui minima nuntiant, angeli: qui vero summa annuntiant, archangeli vocantur. Hinc est enim quod ad Mariam Virginem non quilibet angelus, sed Gabriel archangelus mittitur. Ad hoc quippe ministerium summum angelum venire dignum fuerat, qui summum omnium nuntiabat. Qui idcirco etiam privatis nominibus censentur, ut signetur per vocabula etiam in operatione quid valeant. Neque enim in illa sancta civitate, quam de visione omnipotentis Dei plena scientia perficit, idcirco propria nomina sortiantur, ne eorum personae sine nominibus sciri non possint; sed cum ad nos aliquid ministraturi veniunt, apud nos etiam nomina a ministeriis trahunt.

Michael namque quis ut Deus; Gabriel autem fortitudo Dei; Raphael vero dicitur medicina Dei. Et quoties mirae virtutes aliquid agitur, Michael mitti perhibetur; ut ex ipso actu et nomine detur intelligi, quia nullus potest facere quod facere praevalet Deus. Unde et ille antiquus hostis, qui Deo esse per superbiam similis concupivit, dicens: *In coelum conscendam, super astra coeli exaltabo solium meum, sedeo in monte testa-*

menti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo (Is. xiv, 13, 14), dum in fine mundi in sua virtute relinquatur extremo supplicio perimendus, cum Michael archangelo praeliaturus esse perhibetur, sicut per Ioannem dicitur: *Factum est praelium cum Michael archangelo* (ApoC. xii, 7): ut qui se ad Dei similitudinem superbus extulerat, per Michaelem peremptus discat, quia ad Dei similitudinem per superbiam nullus exurgat. Ad Mariam quoque Gabriel mittitur, qui Dei fortitudo nominatur. Illum quippe nuntiare veniebat, qui ad debellandas aereas potestates humilis apparere dignatus est. De quo per Psalmistam dicitur: *Tollite portas principes vestras, et elevamini, portae aeternales, et introibit rex gloriae. Quis est iste rex gloriae? Dominus fortis et potens, Dominus potens in praelio*. Et rursus: *Dominus virtutum ipse est rex gloriae* (PSAL. xxiii, 9). Per Dei ergo fortitudinem nuntiandus erat, qui virtutum Dominus et potens in praelio, contra potestates aereas ad bella veniebat. Raphael quoque interpretatur, ut diximus, medicina Dei: quia videlicet dum Tobiae oculos quasi per officium curationis tetigit, caecitatis eius tenebras tersit. Qui ergo ad curandum mittitur, dignum videlicet fuit ut Dei medicina vocaretur. Sed quia angelorum nomina interpretando perstrinximus, nunc superest ut ipsa officiorum vocabula breviter exsequamur.

3756 Virtutes etenim vocantur illi nimirum spiritus, per quos signa et miracula frequentius fiunt. Potestates etiam vocantur hi, qui hoc potentius ceteris in suo ordine perceperunt, ut eorum ditioni virtutes adversae subiectae sint, quorum potestate refrenantur, ne corda hominum tantum tentare praevaleant, quantum volunt. Principatus etiam vocantur,

qui ipsis quoque bonis angelorum spiritibus praesunt, qui subiectis aliis dum quaecumque sunt agenda disponunt, eis ad explenda divina ministeria principantur. Dominationes autem vocantur, qui etiam potestates principatum dissimilitudine alta transcendunt. Nam principari est inter reliquos priorem existere: dominari vero et etiam subiectos quosque possidere. Ea ergo angelorum agmina, quae mira potentia praecminent, pro eo quod eis cetera ad obediendum subiecta sunt, dominationes vocantur. Throni quoque illa agmina sunt vocata, quibus ad exercendum iudicium semper Deus omnipotens praesidet. Quia enim thronos latino eloquio sedes dicimus: throni Dei dicti sunt hi, qui tanta divinitatis gratia replentur, ut in eis Dominus sedeat, et per eos sua iudicia decernat. Unde et per Psalmistam dicitur: *Sedes super thronum, qui iudicas aequitatem* (PSAL. ix, 5). Cherubim quoque plenitudo scientiae dicitur. Et sublimiora illa agmina idcirco cherubim vocata sunt, quia tanto perfectiori scientia plena sunt, quanto claritatem Dei vicinius contemplantur: ut, secundum creaturae modum, eo plene omnia sciant, quo visioni Conditoris sui per meritum dignitatis appropinquant. Seraphim etiam vocantur illa spirituum sanctorum agmina, quae ex singulari propinquitate Conditoris sui incomparabili ardore amore. Seraphim namque ardentem vel incendentes vocantur. Quae, quia ita Deo coniuncta sunt, ut inter haec et Deum nulli alii spiritus inter-sint, tanto magis ardent, quanto hunc vicinius vident. Quorum profecto flamma amor est: quia quo subtilius claritatem divinitatis eius aspiciunt, eo validius in eius amore flammescunt.

3757 Sed quid prodest nos de angelicis spiritibus ista perstringere, si non studeamus haec etiam ad nostros profectus

congrua consideratione derivare? Quia enim superna illa civitas ex angelis et hominibus constat, ad quam tantum credimus humanum genus ascendere, quantos illic contigit electos angelos remansisse, sicut scriptum est: *Statuit terminos gentium secundum numerum angelorum Dei* (DEUT. xxxii, 8): debemus et nos aliquid ex illis distinctionibus supernorum civium ad usum nostrae conversationis trahere, nosque ipsos ad incrementa virtutum bonis studiis inflammare. Quia enim tanta illuc ascensura creditur multitudo hominum, quanta multitudo remansit angelorum: superest ut ipsi quoque homines, qui ad coelestem patriam redeunt, ex eis agminibus aliquid illuc revertentes imitentur. Distinctae namque conversationes hominum singulorum agminum ordinibus congruunt, et in eorum sortem per conversationis similitudinem deputantur. Nam sunt plerique, qui parva capiunt, sed tamen haec eadem parva pie annuntiare fratribus non desistunt. Isti itaque in angelorum numerum currunt. Et sunt nonnulli, qui divinae largitatis munere refecti, secretorum coelestium summa et capere praevalent et nuntiare. Quo ergo isti, nisi inter archangelorum numerum deputantur? Et sunt alii, qui mira faciunt, si-gna valenter operantur. Quo ergo isti, nisi ad supernarum virtutum sortem et numerum congruunt? Et sunt nonnulli, qui etiam de obsessis corporibus malignos spiritus fugant, eosque virtute orationis, et vi acceptae potestatis eiciunt. Quo itaque isti meritum suum, nisi inter potestatum coelestium numerum sortiuntur? Et sunt nonnulli, qui acceptis virtutibus etiam electorum hominum merita transcendunt: cumque et bonis meliores sunt, electis quoque fratribus principantur. Quo ergo isti sortem suam, nisi inter principatum numeros acce-

perunt? Et sunt nonnulli, qui sic in semetipsis cunctis vitis omnibusque desiderii dominantur, ut ipso iure munditiae dii inter homines vocentur: unde et ad Moysen dicitur: *Ecce constitui te deum Pharaonis* (EXOD. vii, 1). Quo ergo isti nisi inter numeros dominationum currunt? Et sunt nonnulli, qui, dum sibimetipsis vigilanti cura dominantur, dumque se sollicita intentione discutunt, divino timori semper inhaerentes, hoc in munere virtutis accipiunt, ut iudicare recte et alios possint. Quorum profecto mentibus dum divina contemplatio praesto est, in his velut in throno suo Dominus praesidens, aliorum facta examinat, et cuncta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid ergo isti nisi throni sui Conditoris sunt? vel quo nisi ad supernarum sedium numeros adscribuntur? Per quos dum sancta Ecclesia regitur, plerumque de quibusdam suis infirmis acibus etiam electi iudicantur. Et sunt nonnulli, qui tanta Dei ac proximi dilectione pleni sunt, ut cherubim iure nominentur. Quia enim, ut praefati sumus, cherubim plenitudo scientiae dicitur, et Paulo dicente didicimus, quia *plenitudo legis est caritas* (ROM. xiii, 10), omnes qui Dei et proximi charitate ceteris amplius pleni sunt, meritorum suorum sortem inter cherubim numeros perceperunt. Et sunt nonnulli, qui, supernae contemplationis facibus accensi, in solo Conditoris sui desiderio anhelant, nihil iam in hoc mundo cupiunt, solo aeternitatis amore pascentur, terrena quaeque abiiciunt, cuncta temporalia mente transcendunt, amant et ardent, atque in ipso suo ardore requiescunt, amando ardent, loquendo et alios accendunt, et quos verbo tangunt, ardere protinus in Dei amore faciunt. Quid ergo istos nisi seraphim dixerim? quorum cor in igne conversum luet et urit;

quia et mentium oculis ad superna illuminant, et compungendo in fletibus vitiorum rubiginem purgant. Qui ergo ita ad amorem sui Conditoris inflammati sunt quo nisi inter seraphim numerum sortem suae vocationis acceperunt?

3750

Sed haec, fratres charissimi, me loquente introrsus vos ad vosmetipsos reducite, secretorum vestrorum merita cogitationesque discutite. Videte si quid iam boni vobiscum intus agitis, videte si in numero horum agminum, quae breviter tangendo perstrinximus, sortem vestrae vocationis invenitis. Vae autem animae quae in se de his bonis quae enumeravimus, minime aliquid recognoscit: eique adhuc vae deterius imminet, si et privatam se donis intelligit, et nequaquam gemit. Quisquis ergo talis est, fratres mei, gemendus est valde, quia non gemit. Pensemus ergo accepta electorum munera, et virtute quae possimus, ad amorem tantae sortis anhelemus. Qui in se donorum gratiam minime recognoscit, gemat. Qui vero in se minor cognoscit, aliis maiora non invidet: quia et supernae illae distinctiones beatorum spirituum ita sunt conditae, ut aliae aliis sint praelatae. Fertur vero Dionysius Areopagita, antiquus videlicet et venerabilis pater, dicere quod ex minoribus angelorum agminibus foras ad explendum ministerium vel visibiliter vel invisibiliter mittuntur: scilicet, quia ad humana solatia ut angeli aut archangeli veniunt. Nam superiora illa agmina ab intimis nunquam recedunt: quoniam ea quae praeeminet, usum exterioris ministerii nequaquam habent. Cui rei illud videtur esse contrarium quod Isaias dicit: *Et volavit ad me unus de seraphim, et in manu eius calculus, quem forscipe tulerat de altari, et tetigit os meum* (Is. VI, 6, 7). Sed in hac prophetae sententia vult intelligi, quia ii spiritus qui

mittuntur, eorum vocabulum percipiunt eorum officium gerunt. Qui enim, ut peccata locutionis incendat, de altari angelus carbonem portat, seraphim vocatur, quod incendium dicitur. Huic autem sensui et illud creditur non inconvenienter opitulari, quod per Danielelem dicitur: *Millia millium ministrabant ei, et decies milles centena millia assistebant ei* (DAN. VII, 10). Aliud namque est ministrare, aliud assistere: quia hi ministrant Deo, qui et ad nos nuntiando exeunt; assistunt vero, qui sic contemplatione intima perfruuntur, ut ad explenda foras opera minime mittantur.

Sed quia in quibusdam Scripturae locis quaedam per cherubim, quaedam vero per seraphim agi didicimus, utrum per se haec faciant, an per subiecta agmina agantur, quae, sicut dicitur, in eo quod a maioribus veniunt maiorum vocabula sortiuntur; nos affirmare nolumus, quod apertis testimoniis non approbamus. Hoc tamen certissime scimus, quia ad explendum de supernis ministerium alii spiritus alios mittunt, Zacharia, scilicet, propheta testante, qui ait: *Ecce angelus, qui loquebatur in me, egrediebatur; et ecce alius angelus egrediebatur in occursum eius, et dixit ad eum: Curve et loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem* (ZACH. II, 3, 4). Dum enim angelus ad angelum dicit: *Curve et loquere*, dubium non est, quia alius alium mittit. Minora vero sunt quae mittuntur, maiora quae mittunt. Sed hoc quoque de ipsis agminibus quae mittuntur, certum tenemus; quia et cum ad nos veniunt, sic exterius implent ministerium, ut tamen nunquam desint interius per contemplationem. Et mittuntur igitur, et assistunt: quia etsi circumscriptus est angelicus spiritus, summus tamen spiritus ipse, qui Deus est, circumscriptus non est. Angeli ita-

que et missi, et ante ipsum sunt; quia quolibet missi veniant, intra ipsum currunt.

3760

Sciendum quoque est, quia plerumque ipsi beatorum spirituum ordines vicinorum sibi ordinum vocabula sortiuntur. Thronos etenim, scilicet sedes Dei, specialem beatorum spirituum ordinem diximus, et tamen per Psalmistam dicitur: *Qui sedes super cherubim, appare* (PSAL. LXXIX, 2); quia videlicet, dum in ipsis distinctionibus agminum cherubim thronis iunguntur, sedere etiam super cherubim Dominus ex vicini agminis aequalitate perhibetur. Sic quippe in illa summa civitate specialia quaedam singulorum sunt, ut tamen sint communia omnium: et quod in se ex parte quisque habet, hoc in alio ordine totum possidet. Sed idcirco uno eodemque vocabulo communiter non censetur, ut ille ordo vocari privato uniuscuiusque rei nomine debeat, qui hanc in munere plenius accepit. Seraphim namque incendium diximus; et tamen amore Conditoris simul omnes ardent. Cherubim vero plenitudinem scientiae; et tamen quis ibi aliquid nesciat, ubi ipsum omnes simul fontem scientiae Deum vident? Throni quoque illa agmina quibus Conditor praesidet, vocantur: sed beatus esse quis potest, nisi Creator suus eius menti praesideat? Quae ergo ex parte ab omnibus habentur, eis in privato nomine data sunt, qui haec in munere plenius acceperunt. Nam et si qua illic sic alii habent, ut haberi ab aliis nequaquam possint, sicut speciali nomine dominationes et principatus vocantur, cuncta ibi singulorum sunt: quia per charitatem Spiritus ab alio in aliis habentur.

3761

Sed ecce dum coelestium civium secreta rimamur, ab expositionis nostrae ordine longe digressi sumus. Suspiremus ergo ad eos, de quibus loquimur,

sed redeamus ad nos. Meminisse etenim debemus, quia caro sumus. Taceamus interim de secretis coeli, sed ante Conditoris oculis manu poenitentiae tergamus maculas pulveris nostri. Ecce ipsa divina misericordia pollicetur, dicens: *Gaudium erit in coelo super uno peccatore poenitentiam agente*. Et tamen per prophetam Dominus dicit: *Quia quacumque die iustus peccaverit, omnes iustitiae eius in oblivione erunt coram me* (EZECH. XXXIII, 13). Pensemus, si possumus, dispensationem supernae pietatis. Stantibus, si ceciderint, minatur poenam: lapsis vero, ut surgere appetant, promittit misericordiam. Illos terret, ne praesumant in bonis: istos refovet, ne desperent in malis. Iustus es? iram pertimesce, ne corruas: peccator es? praesume de misericordia, ut surgas. Ecce autem iam lapsi sumus, stare nequaquam valuimus, in pravis nostris desideris iacemus. Sed qui nos concidit reectos, adhuc expectat, et provocat ut surgamus. Sinum suae pietatis aperit, nosque ad se recipere per poenitentiam quaerit. Sed poenitentiam agere digne non possumus, nisi modum quoque eiusdem poenitentiae cognoscamus. Poenitentiam quippe agere est et perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut dissimulat, aut ignorat. Quid enim prodest si peccata quae luxuriae defleat, et tamen adhuc avaritiae aestibus anhelat? Aut quid prodest, si irae culpas iam lugeat, et tamen adhuc invidiae facibus tabescat? Sed minus est valde quod dicimus, ut qui peccata deplorat, ploranda minime committat: et qui plangit vitia perpetrare vitia timeat.

Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminuit commississe, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere,

quatenus per hoc Conditori suo satisfaciatur, ut qui commissis prohibita, sibi met ipsi abscondere debeat etiam concessa: et se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse. Nimia sunt quae loquor, si haec ex sacri eloquii testimonio non affirmo. Lex certe veteris Testamenti alienam uxorem concupisci prohibet: a rege vero fortia iuberi militibus, vel desiderari aquam, non poenalter vetat. Et cuncti novimus quod David concupiscentiae mucrone transfixus, alienam coniugem et concupivit et abstulit. Cuius culpam digna verbera sunt secuta, et malum quod perpetravit, per poenitentiae lamenta correxerat. Qui cum longe post contra hostium cuneos sederet, aquam bibere de bethlehemitica cisterna ex desiderio voluit. Cuius electi milites inter catervas adversantium medias erumpentes, aquam quam rex desideraverat, illaesi detulerunt. Sed vir flagellis eruditus, semetipsum protinus cum periculo militum aquam desiderasse reprehendit, camque Domino fundens libavit, sicut illic scriptum est: *Libavit eam Domino* (II Reg. xxiii, 16). In sacrificium quippe Domini effusa aqua conversa est, quia culpam concupiscentiae mactavit per poenitentiam reprehensionis suae. Qui ergo quondam concupiscere alienam coniugem nequaquam timuit, post etiam quia aquam concupisset, expavit. Quia enim se illicita perpetrasset meminerat, contra semetipsum iam rigidus, etiam a licitis abstinebat. Sic sic agimus poenitentiam, si ea quae commisimus, perfecte deploramus. Pensemus supernas divitias Conditoris nostri. Peccare nos vidit, et pertulit.

3763

Qui nos ante culpam peccare prohibuit, etiam post culpam exspectare ad veniam non desistit. Ecce ipse nos, quem despeximus, vocat. Aversi ab illo sumus, et tamen non avertitur. Unde bene per

Isaiam dicitur: *Et erunt oculi tui videntes praeceptorem tuum, et aures tuae audient vocem post tergum venientis* (Is. xxx, 20, 21). Quasi in faciem homo monitus est, quando, ad iustitiam conditus, praecepta rectitudinis accepit. Sed cum haec eadem praecepta contempsit, quasi Conditori suo dorsum mentis in faciem dedit. Sed ecce adhuc post tergum sequitur, et monet: quia iam et a nobis contemptus est, et tamen nos adhuc vocare non cessat. Quasi dorsum ei in faciem dedimus, cuius verba despiciamus, cuius praecepta calcamus: sed stans post tergum nos aversos revocat, qui et videt quod despiciat, et tamen per praecepta clamat: per patientiam exspectat. Pensate ergo, fratres charissimi, si cuilibet vestrum loquenti famulus suus subito superbiret, terga in faciem mitteret, numquid non contemptus dominus eius superbiam feriret, vulnera districtae animadversionis infligeret? Ecce nos peccando auctori nostro terga in faciem dedimus, et tamen sustinemur. Superbe aversos benigne revocat, et qui ferire nos aversantes potuit, ut revertamur munera promittit. Tanta ergo Conditoris nostri misericordia duritiam nostri reatus emolliat, et homo, qui malum quod fecit experiri percussus poterat, saltem exspectatus erubescat.

3764

Rem, fratres, breviter refero, quam viro venerabili Maximiano tunc patre monasterii mei atque presbytero, nunc autem syracusano episcopo narrante cognovi. Hanc itaque si soletur auditis, charitati vestrae non brevis suffragari credo. Nostris modo temporibus Victorinus quidam exstitit, qui alio quoque nomine Amilianus appellatus est, non inops substantiae iuxta mediocritatem vitae: sed quia plerumque regnat in rerum opulencia carnis culpa, in quodam facinore lapsus est, quod debuis-

set valde pertimescere, ac de suae mortis immanitate cogitare. Reatus ergo sui consideratione compunctus, erexit se contra se, mundi huius omnia dereliquit, monasterium petiit. In quo nimirum monasterio tantae humilitatis tantaque sibi districtiois exstitit, ut cuncti fratres, qui illic ad amorem divinitatis excreverant, suam cogentur vitam despiciere, dum illius poenitentiam viderent. Studuit namque toto mentis adnitu cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtivas orationes quaerere, quotidianis se lacrymis lavare, despectum sui appetere, oblatam a fratribus venerationem timere. Hic itaque nocturnas fratrum vigiliis praevenerit consueverat: et quia mons in quo monasterium situm est ex uno latere in secretiore parte prominerebat, illuc consuetudinem fecerat ante vigiliis egredi, ut se quotidie in fletu poenitentiae quanto secretius, tanto liberius mactaret. Contemplabatur namque districtionem venturi iudicis sui, et, iam eidem iudici concordans, puniebat in lacrymis reatum facinoris sui. Quadam vero nocte abbas monasterii vigilans, hunc latenter egredientem intuitus, lento foras pede secutus est. Quem cum in secreto montis latere cerneret in oratione prostratum, exspectare voluit quando surgeret, ut ipsam quoque longanimitatem orationis eius exploraret; cum subito coelitus lux emissa super eum fusa est, qui in oratione prostratus iacebat; tantaque se illo in loco claritas sparsit, ut tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret: quam abbas ut vidit, intravit et fugit. Cumque post longum horae spatium idem frater ad monasterium rediisset, abbas eius ut diceret, an super se effusionem tanti luminis agnovisset, requirere eum studuit, dicens: Ubi frater, frater? At ille latere posse se credens, in monasterio se fuisse respondit.

Quo negante, abbas compulsus esse dicere quid vidisset. At ille videns se esse deprehensum, hoc quoque quod abbatem latebat, aperuit adiungens: Quando super me vidisti lucem de coelo descendere, vox etiam pariter venit, dicens: Dimissum est peccatum tuum. Et quidem omnipotens Deus peccatum eius potuit tacendo laxare: sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo suae misericordiae nostra ad poenitentiam voluit corda concutere. Miramur, fratres charissimi, quod persecutorem suum Saulum Dominus de coelo prostravit, de coelo allocutus est. Ecce nostris quoque temporibus peccator et poenitens vocem de coelestibus audivit. Illi dictum est: *Quid me persequeris?* (Act. ix, 4). Iste vero audire meruit: Dimissum est peccatum tuum. Longe est inferior meritis peccator iste poenitens, quam Paulus. Sed quia adhuc in hac re de Saulo loquimur crudelitate necis anhelante, liceat audenter dicere, quia Saulus propter superbiam vocem increpationis, iste vero propter humilitatem vocem consolationis audivit. Hunc quia humilitas straverat, divina pietas erigebat; illum quia superbia erexerat, divina severitas humiliabat. Habete ergo fiduciam, fratres mei, de misericordia Conditoris nostri; cogitate quae facitis, recogitate quae fecistis. Largitatem supernae pietatis aspiciet, et ad misericordem iudicem, dum adhuc exspectat, cum lacrymis venite. Considerantes namque quod iustus sit, peccata vestra nolite negligere: considerantes vero quod pius sit, nolite desperare. Praebet apud Deum homini fiduciam Deus homo. Est nobis spes magna poenitentibus, quia advocatus noster factus est iudex noster. Qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto Deus in saecula saeculorum. Amen.

Varia de SS. Nominē Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 49.)

3765 **T**ERTIO principaliter pro factis aliis quatuor rados distinguamus, secundum quod quatuor conveniunt animabus contemplativis, atque perfectis: Primo memorari meditando, secundo postulare orando, tertio experiri gustando, quarto praemiari, ex hoc saeculo transmigrando. Proinde Nomen Iesu est primo suspitiam meditantium, secundo suffragium orantium, tertio gustus contemplantium, quarto gloria triumphantium.

3766 Primo quidem Nomen Iesu est suspirium meditantium et memorantium: proinde Cant. 1 dicitur: *Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulae dilexerunt te nimis*; quod exponens Origen. dicit: Platanus est quod ad effusionem olei sequitur loci impinguitio, in quo facta est olei infusio; sic etiam necessarium est ut in cordibus in quibus fuerit Nomen Domini frequentatum pinguis devotio subsequatur, quae adolescentula, id est, novas animas in poenitentiae labore ad eundem post dilectum ardentissime excitat in amore, scilicet, ut iubilent cum dulcore. Bern. Dulcis Iesu memoria, dans vera cordis gaudia, sed super mel et omnia dulcis Iesu praesentia. Nil canitur suavius, auditur nil iucundius, nil cogitatur dulcius, quam Iesus Dei Filius, etc. quae in ritmo illo sequuntur.

3767 Merito igitur (Is. xxv) ait: *Domine, nomen et memoriale tuum in desiderio animarum*; ideo Bern. sup. Cant. ait: Non tantum est lux Nomen Iesu, sed cibus est: an non toties confortaris, quoties Iesu recordaris? Oleum est Nomen Iesu: aridus est animae cibus, nisi hoc oleo conditur. O quanta dulcedo distillare videtur e labiis parvuli innocentiis, quando doctus a devota matre, non valens adhuc addiscere: *Pater noster*, et *Ave Maria*, cum reverentia nominat Nomen Iesus. Nam Nomen Iesus est mel in ore, et melos in aure.

FERIA SECUNDA

Homilia S. Ambrosii Episcopi.
IN LUC. CAP. 12.

3768 **Q**UIS ex vobis, inquit, homo qui habet centum oves; et si erraverit una ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et ibi ad illam quae erravit? Didiceras in superioribus alegare negligentiam, vitare arrogantiam, devotionem sumere, saecula-

ribus occupationibus non teneri, cadaua non praeferre perpetuis: sed quia fragilitas humana firmum nequit in tanto saeculi lubrico tenere vestigium, etiam adversus errorem remedia tibi bonus medicus demonstravit, spem veniae iudex misericors non negavit. Itaque non otiose sanctus Lucas ex ordine tres parabolas posuit: ovis quae perierat, et inventa est: drachmae quae perierat, et inventa est: filii qui erat mortuus, et revixit: ut triplici remedio provocati, vulnera nostra curemus; spartum enim triplex non corrumpetur.

Qui sunt isti, pater, pastor, mulier? Nonne Deus Pater, Christus pastor, mulier Ecclesia? Christus te suo corpore vehit, qui tua in se peccata suscepit, quaerit Ecclesia, recipit Pater. Quasi pastor revehit, quasi mater inquit, quasi pater vestit. Prima misericordia, secunda suffragatio, tertia reconciliatio. Singula singulis quadrant: Redemptor subvenit, Ecclesia suffragatur, auctor reconciliatur. Eadem divini operis misericordia, sed diversa pro meritis nostris gratia. Ovis a pastore lassa revocatur: drachma quae perierat, invenitur: ad patrem filius suis vestigiis redit, et plena condemnati erroris regreditur poenitentia. Unde bene scriptum est: *Homines et iumenta salvos facies, Domine* (PSAL. xxxv, 7). Quae sunt ista iumenta? Dixit Propheta: *Semen Israel in semen hominum, et Iuda in semen animalium* (IEREM. xxxi, 27). Itaque Israel quasi homo salvatur, quasi ovis Iuda colligitur. Malo ergo filius esse, quam ovis; ovis enim a pastore repetitur, a patre filius honoratur.

Gaudeamus igitur, quoniam ovis illa quae perierat in Adam, levatur in Christo. Humeri Christi, crucis brachia sunt. Illic peccata mea deposui, in illa patibuli nobilis cervicē requievi. Ovis illa

genere est una, non specie: *Omnes enim unum corpus sumus, sed multa membra* (I COR. x, 17); et ideo scriptum est: *Vos (autem) corpus estis Christi, et membra ex membris eius* (I COR. xii, 27). *Venit itaque Filius hominis salvum facere quod perierat* (LUC. xix, 10), omnes, scilicet: *Quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur* (I COR. xv, 22).

3771 Dives igitur pastor cuius omnes nos centesima portio sumus. Habet angelorum, habet Archangelorum, Dominationum, Potestatum, Thronorum, aliorumque innumerabiles greges, quos in montibus dereliquit. Qui quoniam sunt rationabiles, non immerito hominum redemptione laetantur. Quamquam hoc quoque proficiat ad incentiva probitatis, si unusquisque conversionem suam gratam fore credat coetibus angelorum, quorum aut affectare patrocinium, aut vereri debet offensam. Et tu igitur esto angelis laetitiae, gaudeant de reditu tuo.

3772 Non otiosum etiam quod mulier illa drachma lactatur inventa. Non mediocris haec drachma est, in qua principis est figura. Et ideo imago regis, census Ecclesiae est. Oves sumus, oremus ut super aquam refectionis nos collocare dignetur. Oves, inquam, sumus, petamus pasca: drachmae sumus, habeamus pretium: filii sumus, festinemus ad Patrem.

3773 Nec vereamur quia acceptum spirituales patrimonium dignitatis terrenis prodigimus voluptatibus, quod pater in filios quem habebat, thesaurum contulit. Fidei census numquam exinanitur: licet totum dederit, totum habet; quia quod donavit, non amittit. Nec vereare, ne te non recipiat: *Non enim delectatur Deus perditione vivorum* (SAP. I, 13); etiam occurrens venienti tibi cadet supra collum: *Dominus (enim) erigit alli-*

sos (PSAL. clxv, 8). Osculum dabit quod est pignus pietatis et amoris. Stolum, annulum calceamenta proferri iubebit. Tu adhuc iniuriam metuis, ille restituit dignitatem: tu supplicium vereris, ille osculum defert: tu convicium times, adornat ille convivium.

Varia de SS. Nominē Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 49.)

3774 **M**ERITO ergo Apoc. ii, dicitur: *Vincenti dabo manna absconditum, et dabo ei calcemum candidum* (aliter lucidum), et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo novit, nisi qui accipit. Absconditum quidem manna gustum divinae notitiae, indignis utique occultatum. Sicut enim manna desuper veniens omnem suavitatis saporem in se habebat, sic intelligentia mysteriorum Iesu Christi omnium mentes suavitate roduunt. Ipse est enim de quo subditur: *Et dabo ei calcemum candidum, seu lucidum*; hoc est carbunculum lucidum et splendendum, vel ad litteram calculus levis, et lucidus lapillus est, ut haec omnia, quantum ad Humanitatem Christi, mystice aliquid significare habeant.

3775 Nam in manna veritas, in calculo mansuetudo, et in candore iustitia denotatur; quae praecipue hominis Christi virtutes sunt, de quibus Psal. xlv inquit: *Propter mansuetudinem et iustitiam*. Sed quoniam Humanitati Divinitas iuncta est, cuius intelligentia saporosa per Iesu Christi nomen et notitiam obinetur, ideo subditur: *Et in calculo nomen novum scriptum*. Hoc quidem nomen novum scriptum in assumpto homine Deus est, qui solus salvare potest, cuius amorosa notitia omnes qui per veritatem Nominis Iesu Christi ad eum perveniunt, admiranda suavitate innovat, et in stupendum decorem transformat. Hanc autem lucidam charitatem, et sapidam bonitatem nemo aestimare potest, nisi ille qui experitur; ideo subinfertur: *Quod nemo novit, nisi ille qui accipit*; a Christo siquidem Dei suavis notitia accipitur, quam per sapientiam et gratiam a Christo menti communicatam, ad illius suavitatis experientiam pervenitur.

3776 Christus enim huius thesauri dispensator est, sicut dicitur Is. xlv cap. a Patre ad ipsum: *Dabo tibi thesauros absconditos, et arcam secretorum*, scilicet, ut haec omnia dispenses omnibus membris et electis tuis, sicut Propheta (PSAL. cii), ait: *Sicut unguentum, scilicet, talis gratia est, quod descendit in barbam, id est, in animas perfectas et viriles; quod clarius exprimens, subdit: Barbam*

Aaron. Aaron autem mons fortitudinis interpretatur, et signat animas viriles et magnas, sicut fuerunt Apostoli et Prophetæ, atque principales Dei electi, in quos abundantissime Christi gratia diffusa est. Sed mox de minoribus sanctis merito subinfertur: *quod descendit in oram vestimenti eius*, id est, usque ad ultimum Dei electum: et hoc quidem quantum ad animam, et quantum ad corpus: quia ex tali infusione gratiæ corpus cum anima delectatur: unde ex hoc similitudinem de rore subdit, dicens: *Sicut ros Hermon, qui, scilicet, idem, descendit in montem Sion.* Hermon anathema moeroris interpretatur, et signat corpus originali culpa contaminatum. Sion vero specula, vel semen eius interpretatur, et signat animam, eo quod apta sit speculari superna, quum sit semen, id est, imago sanctissimæ Trinitatis, ut hoc apertius innatur quod anima et corpus talium hæc gratia irrorantur.

FERIA TERTIA

Homilia S. Petri Chrysologi.

SERMO 168.

3777

SICUT profunda maris ingredi, et liquentis viæ calles invios transicare artifex viator invenit: ita de Dei dictis aliquid audire, et ad divini sensus penetrare secretum dedit et docuit lex divina. Hinc est quod ratem nostræ mentis carnis a litore solventes, in pelagus Evangelici sermonis intramus, credentes quod flante Spiritu sancto, celestis intelligentiæ perveniamus ad portum. Dominus noster hodie spem peccatorum promovit ad veniam, et superborum murmur piissimum compressit exemplo. *Erant, inquit, appropinquantibus Domino publicani et peccatores, ut audirent illum: et murmurabant Pharisei et Scribæ dicentes, quia hic peccatores recipit et manducat cum illis.* Non minus invidi, quam superbi, malitiam de Dominica bonitate capiebant: de pietate Dei, impie reddebantur; fiebant de Christi miseratione crudeles; sumebant de celesti curatione languorem; et po-

nitentium veniam vertebant iudicis in reatum.

Peccatores recipit, et manducat cum illis. Sic videt invidus, sic superbus sentit: avarus sic sapit, intelligit sic malignus. *Peccatores recipit.* Non dicunt suscipit. Quid amiserat, qui recipit? Donat culpas, iram vertit in gaudium, dolorem mutat in gratiam, quicumque invenit quod amisit. *Peccatores recipit.* Recipit peccatores Deus, sed Deus peccatores esse non sinit, quos recipit: peccator Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem sanctificat cum propinquat. Phariseæ, Christus peccata non recipit, cum recipit peccatorem: quia Deus non criminis, sed hominis est receptor. Unde Phariseus non quales venerant, sed quales redibant videre debuit peccatores. Certe Paulum, quem persecutorem miserant, prædicatorem viderunt mox rediisse. Sed iam Deus gaudium suum de reditu peccatoris comparatione qua, qua similitudine insinuat, audiamus.

Et ait ad illos parabolam: Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et si perdidit ex eis unam, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam? Et cum invenit eam, imponit super humeros suos gaudens: et veniens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat. Ita dico vobis, gaudium erit in coelis super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta novem iustis, qui non indigent poenitentia. Semper quidem cum perditâ reperimus, novum capimus cumulum gaudiorum, et est iucundus nobis invenisse perditâ, quam non perdidisse servatâ. Sed hæc parabola plus divini pietatis, quam consuetudinis humanæ loquitur, et exprimit veritatem. Magna relinquere, amare minora, Dei potestatis est, non est cu-

piditatis humanæ: quia Deus et quæ non sunt, facit esse: et perditâ sic sequitur, ut teneat quæ reliquit: et amissa sic invenit, ut quæ servata sunt non amittat. Ergo non terrenus pastor iste est, sed celestis, et parabola hæc tota non figurata est laboribus humanis, sed divinis est obumbrata mysteriis: sicut ex ipso numero mox lucescit cum dicit: *Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et si perdidit ex eis unam.* Quare non quinquaginta, quare non ducentas, sed centum? quare non quatuor, quare non quinque, sed unam? Ut ostenderet non ex damno fuisse, sed ex numero plus dolorem. Namque amissio unius totum dissipaverat centenarium numerum; et totum de dextera redegerat ad sinistram, ut dispendio unius et sinistra clauderet omnes, et dextera nil haberet. Nonagesimus et nonus numerus, in sinistra latet clausus, constrictus hæret, tenetur oppressus: qui tamen ubi unus perceperit et senserit augmentum, mox dextræ transit ad palmam: mox centenarii numeri pervenit ad coronam: et si non habuisse centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse? Videtis quia per unius ovis amissionem pastor iste totum gregem cecidisse de dextera, et totum in sinistram doluerat recidisse; et ideo relictis nonaginta novem, unam sequitur, unam quaerit, ut inveniret in una omnes, redintegret omnes in una. Sed iam celestis parabolæ pandamus secretum. Homo habens oves centum Christus est. Pastor bonus, pastor pius, qui in una ove, hoc est in Adam, posuerat totum gregem generis humani, hanc inter amœna Paradisi, hanc in regione vitalis pascuæ collocarat: sed illa vocem pastoris oblitâ est, dum lupinis ululatus credit, et caulas perdidit salutare, et tota lethali bus sauciata vulneribus. Hanc

ergo Christus veniens quaerere in mundum, in utero virginæ regionis invenit. Venit suæ nativitatis in carne, et in cruce levans humeris suæ impo- suit passionis, et gaudens toto resurrectionis gaudio per ascensum ad celestem tulit et pertulit mansionem.

Et vocavit amicos et vicinos, hoc est Angelos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat. Congratulantur et congaudent Christo Angeli super ovem Dominicæ reditu, nec indignantur in toto sibi præsidere solio maiestatis, quia de celestibus invidia cum diabolo fuerat iam fugata, nec poterat per agnum qui peccatum mundi tulerat, in superna amplius invidiæ penetrare peccatum. Fratres, ille nos quaesivit in terra, nos illum quaeramus in coelis: ille nos portavit suæ divinitatis ad gloriam, nos illum sanctitate tota nostro portemus in corpore: *Glorificate, inquit Apostolus, et portate Deum in corpore vestro.* Ille Deum in corpore suo portat qui nullum portat in suæ carnis operatione peccatum.

Varia de SS. Nominæ Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 49.)

SECUNDO autem gloriosum Nomen Iesu est suffragium orantium et postulantium. Vis enim audire virtutem huius Nominis in postulandis? audi Dominum (IOANN. XVI) dicentem: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Ait enim: *si quid, id est, aliquid; quia quod malum est non est aliquid. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, quod est Iesus, qui interpretatur salus, id est, quod pertinet ad salutem: dabit vobis.*

Unde August. super Ioann. ait: Petimus in nomine Salvatoris quod petimus ad rationem salutis. Sed vis huius Nominis, quæ salutem petentibus non adversatur (dicit aliquid in textu); unde Aug. ibidem ait: Non petitur in Nominæ Salvatoris quod petitur contra rationem salutis. Proinde sancta mater nostra Ecclesia, quod semper salutaria petit, in omnibus petitionibus suis exauditur; quia in eis semper adiungit, id est, in officiis sacris, per Dominum nostrum Iesum Christum, et consimilia quæ consuevit po-

nere Ecclesia in fine orationum. Et iterum Am-
bros. ait: Nemo se dicat esse pauperem in Deo,
vel apud Deum; petat Patrem in nomine Filii et
accipiet dona Dei. Sic vero fiet dives in Domino
qui devotus extiterit eius Nomini glorioso.

FERIA QUARTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. III. POST PENT. SERMO 1.

3783 **N**OTATUR laetitia supernae civi-
tatis cum subinfert: *Gaudium*
erit coram Angelis Dei. Gaudent
et laetantur superni cives de salute pec-
catoris hominis propter rationem tri-
plicem: primo, propter *benevolentiae et*
charitatis latitudinem; secundo, propter
angelici casus restorationem; tertio, pro-
pter *praemii accidentalis augmentationem*.

3784 Primo gaudent Angeli de salute pec-
catoris propter *benevolentiae et charitatis*
latitudinem. Latitudo enim charitatis facit,
quod tantum gaudet Angelus de bono
proximi quantum de proprio, quia su-
perna civitas non coangustatur multi-
tudine desiderantium, quia nulli dimi-
nuitur de suo proprio praemio propter
multitudinem possidentium et existentium,
immo inde cuilibet sua gloria crescit.
Et propter hoc dicitur in hodierno
Evangelio, Lucae decimo quinto: *Quae*
mulier habens drachmas decem, si perdi-
derit drachmam unam, nonne accendit
lucernam et everrit domum et quaerit dili-
genter, donec inveniat? Et cum invenierit,
convocat amicas et vicinas, dicens: Con-
gratulamini mihi, quia inveni drachmam,
quam perdideram. Ita dico vobis: Gaudium
erit coram Angelis Dei super uno peccatore
poenitentiam agente. Mulier est divina
Sapientia, drachmae vero novem sunt
novem chori angelici; sed drachma deci-
ma est humanae generis, quae fuit per-
dita merito primae praeverificationis. Igi-
tur divina Sapientia ad quaerendam

istam drachmam *accendit lucernam*, luce
humanitatis uniendo eam vel induendo
lumine Divinitatis; *et everrit domum*, as-
sumptae mortalitatis, per corporis et ani-
mae resolutionem in passione, ut per
proprium sanguinem *inveniat* amissum
hominem. Ex hoc enim magnum gau-
dium generatur Angelis Dei propter
latitudinem perfectae charitatis, quae
extenditur ad omnes electos.

3785 Secundo gaudent Angeli de salute
peccatoris propter *angelici casus restau-*
rationem. Quamvis Angeli sint superio-
res hominibus per naturam, tamen ex
divina largitate et benignitate, quae sibi
hominem administravit, contingit, aliquos
homines in gratia Angelis aequiparari
et propter eorum meritorum excellentiam
ad ordines Angelorum assumi, ut eorum
exaltatio et sanctificatio sit angelicae
ruinae per quamdam acquirantiam
reparatio. De isto autem gaudio potest
exponi illud Isaiae quinquagesimo pri-
mo: *Consolabitur Dominus Sion et conso-*
labitur omnes ruinas eius, et gaudium
et laetitia invenietur in ea. Sion spe-
cula interpretatur et significat coelum
empyreum, in quo positi sunt Angeli
ad speculandam pulchritudinem Divini-
tatis, cuius *ruinas Deus consolatur*, quan-
do terrenos homines loco illorum qui
cecidissent, exaltat ad ordines Angelo-
rum. Unde super illud Psalmi: *Constitu-*
es eos principes, Glossa: "Pauperes
elegit, ut exaltaret ad ordines coeli, qui
sunt ex hominibus et Angelis."

3786 Tertio gaudent Angeli de salute pec-
catoris propter *praemii accidentalis au-*
gmentationem. Licet non accrescat Ange-
lis gaudium, in quo consistit praemium
essentiale, quia quantum ad istud per-
fecte beati sunt; tamen accrescit eis
gaudium, in quo consistit praemium
accidentale, quia ministrando aliis bona
opera, merentur praemium *accidentale*,

super quo gaudent ratione *proprii doni*
et, cum concives suos ad beatitudinem
perducunt, super eis absque dubio gau-
dent et congratulantur ratione *sui co-*
muniti. Unde licet gaudeant de hominis
salute, tamen non tristantur de eius
damnatione, eo quod Beati susceptibiles
sunt gaudii et laetitiae, sed non tristi-
tiae. De isto gaudio dicitur Tobiae ulti-
mo: *Revertentur omnes timentes Deum,*
et relinquunt gentes idola sua et venient
in Jerusalem et inhabitabunt in ea; et
gaudebunt in ea omnes reges terrae. Re-
vertentur, per contritionem, omnes ti-
mentes Deum, filiali reverentia, qui aver-
sifuerant a Deo per peccatum; et relin-
quent gentes idola sua, vanitatum, et ve-
niant in Jerusalem, concorditer per pacis
tranquillitatem; et inhabitabunt in ea, per
boni operis continuationem. Et quia
haec sunt adiutorio Angelorum, qui de-
putati sunt ad nostram custodiam; ideo
reges terrae, id est Angeli, qui regunt
nos terrenos per dispensationem a Deo
eis datam, gaudebunt propter accidentalis
praemii augmentationem. Rogemus.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESE, VOL. II, SERMO 49).

3787 **Q**UAE autem requirantur ad hoc quod homo im-
petret quicquid petit, dictum est art. 1, cap. III,
circa medium; quae maxime convenientia sunt huic
cap. Sunt enim plerique qui in necessitatibus suis
solum confidunt in bonis temporalibus, sed iusti
in invocatione Domini nostri Iesu Christi. Unde
Propheta (PSAL. XIX) de talibus ait: *Hi in curri-*
bus, et hi in equis; nos autem in nomine Domini
nostri Iesu Christi invocabimus. Hoc tamen pronomen
hi, non demonstrative, sed quasi partitive po-
nitur a Propheta, sicut etiam Matth. xxv, eodem
sensu Dominus ait: *Ibant hi in supplicium aeter-*
num; iusti autem in vitam aeternam.

3788 Ait ergo *hi*, id est, quidam in curribus, id est, in
volubilibus, et mutabili successu temporalium, et su-
perbiae confidunt: et *hi*, id est, alii in equis, id
est, in sequela, et statu, et fastu, et potentia munda;
et ideo confidunt in nihil. *Nos autem*, (cum
pondere hic legatur) *nos*, inquam, scilicet, devoti

Nominis Iesu Christi, in nomine Domini Dei no-
stri invocabimus, petentes a Patre in Nomine di-
lecti Filii sui Iesu Christi quae nobis necessaria
sunt.

FERIA QUINTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. III. POST PENT. SERMO 4.

3789 **G**AUDIUM erit coram Angelis Dei
super uno peccatore poenitentiam
agente, Lucae decimo quinto.

3790 In verbo isto circa quemlibet pecca-
torem poenitentiam agentem vel conver-
sum nota tria, scilicet, *mitigatio severita-*
tis divinae; Ieremiae decimo octavo: *Si*
poenitentiam egerit gens illa a malo suo,
agam et ego poenitentiam super malo,
quod cogitavi, ut facerem ei. Evitatio ca-
lamitatis perpetuae; Lucae decimo ter-
tio: *Nisi poenitentiam habueritis, omnes*
similiter peribitis. Congratulatio civitatis
supernae vel supremae; Lucae decimo
quinto: *Dico vobis: Ita gaudium erit in*
coelo super uno peccatore poenitentiam a-
gente. Acquisitio felicitatis aeternae; Mat-
thaei tertio: *Poenitentiam agite, appropin-*
quavit enim regnum coelorum.

3791 Circa totum nota, quod quadruplex
est causa, quae ad poenitentiam nos in-
ducere debet, scilicet, *mitigatio severita-*
tis divinae; Ieremiae decimo octavo: *Si*
poenitentiam egerit gens illa a malo suo,
agam et ego poenitentiam super malo,
quod cogitavi, ut facerem ei. Evitatio ca-
lamitatis perpetuae; Lucae decimo ter-
tio: *Nisi poenitentiam habueritis, omnes*
similiter peribitis. Congratulatio civitatis
supernae vel supremae; Lucae decimo
quinto: *Dico vobis: Ita gaudium erit in*
coelo super uno peccatore poenitentiam a-
gente. Acquisitio felicitatis aeternae; Mat-
thaei tertio: *Poenitentiam agite, appropin-*
quavit enim regnum coelorum.

3792 Sed quia gaudium non est in coelo
nisi post perfectam poenitentiam, in-
formata hic, qualiter poenitentia sit agenda.
Ad hoc autem, quod poenitentia sit per-
fecta, necesse est, quod septem condi-
tionibus sit informata. Debet enim esse
pudorosa contra peccati impudentiam, e-
xemplo publicani, Lucae decimo octavo,
et Ieremiae trigesimo primo: *Postquam*

convertisti me, egi poenitentiam; et postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum et erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiae meae. Dolorosa contra peccati concupiscentiam, exemplo Petri, Matthaei vigesimo sexto, et secundae ad Corinthios septimo: *Quae enim secundum Deum tristitia est poenitentiam in salutem stabilem operatur. Lacrymosa contra peccati immunditiam, exemplo Magdalenae, Lucae septimo, in cuius figura Marci primo: Fuit Ioannes in deserto baptizans et praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum; Marci primo: Poenitentini et credite evangelio. Festina contra peccati diuturnitatem, exemplo David, secundi Regum duodecimo; ad Romanos secundo: An ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Feruida contra peccati inconstantiam, exemplo Iob, Iob ultimo: Ipse me reprehendo et ago poenitentiam in favilla et cinere. Integra contra peccati frequentiam, exemplo Pauli, Actuum nono; Ezechielis decimo octavo: Convertimini et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris. Condigna contra peccati magnificentiam, exemplo Zachari, Lucae decimo nono; Matthaei tertio: Facite fructum dignum poenitentiae.*

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 49.)

3793 **T**ERTIO est Nomen Iesu gustus contemplantium. Nomen enim Iesu cibat et refecit tabefactum spiritali fame: nam terra quam spiritus noster inhabitat est terra penuriae atque famis: ideo in spe, cum patientia constitui, Salvatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae; et interim spe salvamur, quando, pertingens ad interiora velaminis, odorem tenuem de fructibus paradisi nobis praebat, quo, secundum peregrinationem, et viam, in contemplatione fruimur, et cibamur: hoc est, illud manna melli-

fluum, panis utique descendens de caelo quo vescitur, ne deficiat, Israel in deserto.

Ad huius igitur fructuosus edulium habes Nomen Iesu, quod continet omnem saporem, et omnis dulcedinis suavitatem; cuius praelibatio dispensatoria, quam peregrinamur in via, contemplando, speramus, in eo sentitur. Sed, quum fuerit spes evacuata, perfecte rem Nominis tenebimus, et fruimur. Nam, secundum Prophetam, tunc in Iesu cor nostrum perfecte laetabitur, quoniam in Nomine sancto eius speravimus: *Fuit ergo misericordia tua, illa, Domine, magna super nos, quemadmodum speravimus in te (PSAL. xxxii).*

Proinde gustando suavitatem Nominis Iesu, dicat unisquisque nostrum illud prophetium: *Confitebimur nomini tuo, quoniam bonum est.* Super quo August. dicit: Nomen Domini bonum, quoniam ipse bonus quo boni sumus, si ipsum diligamus, et totum cor ponamus ad eum amandum, et laudandum qui nos fecit ad se fruendum. Et iterum Bern. ait: Per Nomen Domini pervenitur ad rem nominis, quod per cognitionem sui Nominis pervenitur ad dilectionem, et fructum sui Nominis.

FERIA SEXTA

Homilia S. Petri Chrysologi.

SERMO 169.

3794 **P**ER omnes Evangelicas lectiones latere mysticos sensus et coelestis intelligentiae manere secreta, norunt soli quicumque divini Spiritus gratiam percipere. Ecce posteaquam pastor supernus perditam centenarii gregis ovem perquisivit, invenit: et Angelorum lactitiam totam coeleste iam retulit ad ovile: mulier Evangelica producit in figuram, quae lumine accenso de decem drachmis unam drachmam perditam sic requirit, ut inventa hac de lucro suo, de suo gaudio, causam pariat coelestium gaudiorum. Sic enim dicit: *Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, non accendit lucernam et evertit domum, et quaerit diligenter, donec inveniat? Et cum invenit, convocat amicas et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inventi drach-*

mam quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente. Putasne mulier ista, communis est: aut habuisse eam decem drachmas humano putatur ex sensu? aut unam casu creditur perdidisse mundano? aut simpliciter contingit quod eam nocturno requirit in tempore? aut lucernam de nostri usus more succendit? aut consuetum quod eam perdidit et invenit intra domum? aut familiarem, quod amicas ad laetitiam convocat et vicinas, quas perdens convocasse non legitur ad moerorem? Novum damni genus, et quod drachmam non oblatam patefaciat, sed dilapsam: et quod eam domesticis absconditam tenebris, et non defossam dolis loquatur extraneis. Videtis quam singulare sit [totum: quam morem transeat et supergrediatur humanum: quam divinum spiret, et redoleat sensum: quam attollat ad coelum mentis intellectum: quam colloct in supernis: quam cogat superni cordis accendere lucernam, et instar Evangelicae mulieris, per Dominicae lectionis obscura, drachmam quaerere scientiae salutaris. Antequam Christus ad ovem veniret errantem, et miserandis discursibus attritam misericordibus humeris sublevaret ad coelum, et onustus pecore pio inaccessas lupis perveniret ad caulas: mulier habens decem drachmas tenebras diutinas sustinebat, et non solum drachmam perditam deflebat unam, sed ipsas novem drachmas sibi residuas non videbat.

3797 **N**ox ei erat iugis, erat ei profunda et perseverans caligo, cui lucerna sine divino igne ad noctis solatium non lucebat: sed posteaquam supernus ignis Spiritus sancti flammeo se super Apostolos imbre diffudit, et non minus frigeat, quam tetra mortalium corda toto ignis sui calore succendit; Mulier, id est,

Ecclesia, accendit lucernam suam, id est, internum illum sui cordis obtutum: hoc est, *illuminatos*, ut inquit Apostolus, *oculos cordis vestri.* Accendit ergo lucernam suam, et illam Iudaicam domum ignorantiae caecam tenebris evertit Apostolicum post laborem, donec iam de decem drachmis, hoc est, decalogo legis, drachmam perditam reperiret in Christo. Christus est plenum deitatis numisma. Christus est drachma nostrae redemptionis et pretii: Christus est qui et erat in legis decalogo et latebat: Christus est quem habebat et Synagoga, et tenebris impugnantibus non videbat. Decem drachmas, decem legis diximus verba, ex quibus verbum perdidit et Synagoga unum. Quod unum? Illud quod in Ecclesia primus quia lucerna ardens erat, Ioannes invenit, dicente Domino: *Ille erat lucerna ardens*; dicente Evangelista: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Hoc fuisse in Decalogo iam patecasset. *Audi*, inquit, *Israel Dominus Deus tuus Deus unus est.* Hoc Synagoga dum non videt in Filio, amittit in Patre: dum non credit in Christo, Christum lethaliter crucifigit: cui merito per Decalogum consequenter dicitur: *Non occides.* Siquidem dum Iudaeus ipsam mandatorum seriem capite detrunctat, ante Christi quam legis extitit homicida unde et totum corpus Decalogi retorsit in Christum. *Non occides, non moechaberis*; damnata est Synagoga, quae iuncta diis gentium reputavit Christum, qui seposita potestate dominantis, coniugis ad eam descendit affectus. *Non furtum facies*: furata est Dominicam resurrectionem, quae pretium militibus dedit, ut resurrectionis infoderet et occuleret veritatem. *Non falsum testimonium.* Haec est quae conquisivit falsos testes, ut impleret illud: *Exsurgentes testes iniqui quae ignorabam inter-*

rogabant me. Et revera aliter tradere non poterat veritatis auctorem, quia semper sola impugnat falsitas veritatem.

3798 Sic ruit, sic per gradus cadit, qui de scalis labitur et corrui praeceptorum. Nam si Dominum Deum credidisset unum, ad hoc ruinarum barathrum non venisset. Sed nos lucernam matris Ecclesiae iam sequamur, et ambulantes in lumine Domini vultus, Christi perveniamus ad drachmam; atque amicas et vicinas, id est, Ecclesiarum gentium convocemus, ne matrem nostram, drachmam suam, nesciant invenisse, et dicamus cum Propheta: *Paravi lucernam Christo meo*. Et quid lucerna profuerit audiamus: *Ecce audivimus eam in Ephrata, invenimus eam in campis sylvae. Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius*. Ecce quod per distensos campos, et nemora diffusa quaerebamus, hoc in Domino, hoc matris inveniamus ad lucernam. Super hoc laetetur et coelum, quia in uno peccatore poenitentiam agente totius Christiani populi claruit poenitudo, et tota deitatis forma Christi nostra refulsit in drachma.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 49).

3799 **M**ERITO igitur (PROV. XVIII) dicitur, ad alium intellectum, quam supra positum sit: *Turris fortissima Nomen Domini: ad ipsum currit iustus, et exaltatur*; quod exponens Hieron. ait: Non sine causa dicitur Nomen Domini turris fortissima, quoniam in ea est virtus fortissima et maxima, non solum evadendi insultus inimicorum, et fluxus victorum, sed etiam ex alto contemplandi multitudinem aeternorum gaudiorum. Et iterum Chrysost. ait: Quo Nomen Dei diligitur profundius, etiam invocatur frequentius, eo exaltatur in Deum altius. 3800 Hoc quidem Beatus Aegidius socius Beati Francisci per experientiam sentiebat: nam ex quo Dominus Iesus sibi apparuit prope locum montis Cetonae, quotidie secum diutius commorando a Nativitate usque ad festum Epiphaniae, tanta dul-

dine eius repletus est, ut saepius postea, quando audiebat Nomen Iesu nominari, statim supra se illius dulcedine tractus, in extasim rapiebatur, et saepius a terra elevabatur: quod et pater Papa experiri volens, illum in secreto thalamo secum habens, quum inter cetera sermonis verba ex industria nominaret Iesum, statim frater Aegidius elevatus a terra, in extasium raptus est.

SABBATO

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN LUC. CAP. 15.

RANT autem appropinquantem ei publicani et peccatores, ut audirent illum, et murmurabant Pharisaei, et Scribae dicentes, quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Quia non solum iustus peccare per inertiam, sed et peccator respiscere per solertiam potest, postquam sal infatuatum foras mitti debere narratum est, mox poenitentium cohors intus admissa describitur, qui ad audiendum Dei verbum appropinquantem non solum ad colloquendum, sed etiam ad convescendum recepti sunt. Quod videntes Pharisaei, dedignati sunt, quia vera iustitia compassionem habet, et falsa iustitia dedignationem, quamvis et iusti soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est quod agitur typo superbiae, aliud quod zelo disciplinae.

Sed qui aegri erant ita ut aegrotos se esse nescirent, quatenus quod erant agnoscerent, coelestis eos medicus blandis fomentis curat, benignum paradigma obicit, et in eorum corde vulneris tumorem premit: ait namque.

3802 *Quis ex vobis homo qui habet centum oves, et si perdidit unam ex illis, nomen dimittit nonagintanovem in deserto, et vadit ad illam quae perierat, donec invenit illam?* Ecce mira dispensatione pietatis similitudinem veritas dedit, quam et in se ipse homo recognosceret, et tamen

haec specialiter ad ipsum auctorem hominum pertineret. Quia enim centenarius numerus est perfectus, ipse centum oves habuit cum angelorum substantiam et hominum creavit. Sed una ovis tunc perijt, quando peccando homo pascua vitae dereliquit. Dimisit autem nonagintanovem oves in deserto, quia illos summos angelorum choros reliquit in coelo. Cur autem coelum desertum vocatur, nisi quod desertum dicitur derelictum? Tunc autem coelum homo deseruit, cum peccavit. In deserto autem nonagintanovem oves remanserant, quando in terra Dominus unam quaerebat, quia rationalis creaturae angelorum videlicet et hominum, quae ad videndum Deum condita fuerat, pereunte homine erat imminutus, et ut perfecta summa ovium integraretur in coelo, homo perditus quaerebatur in terra.

3803 *Et cum invenit illam, imponit in humeros suos gaudens.* Ovem in humeris suis imposuit, quia humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse portavit.

3804 *Et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis: Congratulamini mihi quia inveni ovem meam quae perierat.* Inventa ove ad domum rediit, quia pastor noster reparato homine, ad regnum coeleste rediit. Ibi amicos et vicinos invenit, illos videlicet angelorum choros. Qui amici eius sunt, quia voluntatem eius continue in sua stabilitate custodiunt. Vicini quoque eius sunt, quia claritate visionis illius sua assiduitate perfruuntur. Et notandum quod non dicat congratulamini ovi inventae, sed mihi, quia videlicet et eius est gaudium vita nostra, et cum nos ad coelum reducimus, solemnitate laetitiae illius implemus.

3805 *Dico vobis quod ita gaudium erit in coelo super uno peccatore poenitentiam habente, quam super nonagintanovem iustis qui non indigent poenitentia.* Plus de

conversis peccatoribus quam de stantibus iustis gaudium erit in coelo, quia plerumque hi qui nullis se oppressos peccatorum molibus sciunt, stant quidem in via iustitiae, nulla illicita perpetrant, sed tamen ad coelestem patriam anxie non anhelant, tantoque sibi in rebus licitis usum praebent, quanto se perpetrasse illicita nulla meminerunt, et plerumque pigri remanent ad exerenda bona praecipua, quia valde securi sunt, quod nulla commiserint mala graviora. At contra nonnumquam hi qui se aliqua illicita egisse meminerunt, ex ipso suo dolore compuncti inardescunt ad amorem Dei, seseque in magnis virtutibus exercent. Maius ergo de peccatore converso, quam de stante iusto gaudium fit in coelo, quia et dux in praelio plus cum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quam illum, qui numquam terga praebuit et nunquam aliquid fortiter fecit. Sed inter haec, sciendum est, quia sunt plerique iusti, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quaelibet peccatorum poenitentia praeponi nullatenus possit. Nam multi et nullorum sibi malorum sunt conscii, et tamen in tanti ardoris afflictione se exerunt, ac si peccatis omnibus angustentur, cuncta etiam licita respuunt, ad despectum mundi sublimiter accinguntur, lamentis gaudent, in cunctis semetipsos humiliant: et sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi peccata cogitationum deplorant. Hinc ergo colligendum est quantum Deo gaudium faciat quando humiliter plangit iustus, si facit in coelo gaudium, quando hoc quod male gessit per poenitentiam damnat iniustus.

3806 *Aut quae mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nomen accendit lucernam et evertit domum, et quaerit diligenter donec inveniat?* Qui signatur per pastorem, ipse et per mulierem. Ipse enim Deus, ipse Dei sapientia. Et quia

imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quando homo qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando a similitudine sui conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam, quia sapientia Dei apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in testa est. Lumen vero in testa, est divinitas in carne. Accensa autem lucerna evertit domum, quia mox ut eius divinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. Domus namque evertitur, cum consideratione reatus sui humana conscientia perturbatur, eversa vero domo invenitur drachma, quia dum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo conditoris.

3807 *Et cum invenerit, convocat amicos et vicinas dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram. Quae amicae vel vicinae nisi illae potestates sunt coelestes iam superius dictae? quae tanto supernae sapientiae iuxta sunt, quanto ei per gratiam continua visionis appropinquant. Sed intuum cur ista mulier decem drachmas habuisse perhibetur. Angelorum quippe et hominum naturam ad cognoscendum se Dominus condidit, quam dum consistere ad aeternitatem voluit, eam proculdubio ad suam similitudinem creavit. Decem vero drachmas habuit mulier, quia novem sunt ordines angelorum, sed ut completeretur electorum numerus, homo decimus creatus est, qui a conditore suo nec post culpam perit, quia hunc aeterna sapientia per carnem miraculis coruscans ex lumine testae reparavit.*

3808 *Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente. Poenitentiam agere est et perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat.*

Quid enim prodest si peccata quae luxuriae defleat, et tamen adhuc avaritiae aestubus anhelat? aut quid prodest si irae culpas iam lugeat, et tamen adhuc invidiae facibus tabescat? Sed minus est valde, quod dicimus, ut qui peccata deplorat, ploranda minime committat. Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meminisse commisisse, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc conditori suo satisfaciat, ut qui commissis prohibita, sibi metipsi abscondere debeat etiam commissa.

Varia de SS. Nomine Iesu.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 49).

3809 **O** utinam ex illius ubertate gratiae, ex illius voluptate gloriae qua fruuntur paradisi colae, et quasi quodammodo participant in alta contemplatione subvecti, una vice unica scintilla, vel stilla descenderet in aridam mentem meam, ut Iesum cogitem, gustem, diligam toto corde. Inaccessibilis es, Domine, nobis assistentibus foris, felle carnis inebriatis: multitudo dulcedinis tuae quam reservasti dilectis filiis tuis nobis iter agentibus sufficit spiramentum, ut in odore curramus unguentorum tuorum. Supergreditur enim suavitas ista delicias, quoniam odor tuus, Domine, concupiscentias parit aeternas. Hi sunt, de quibus Propheta Psal. xxxv: *Domine, in lumine cultus tui videbimus lumen.* Et alias, Is. lx: *Ambulabunt gentes in lumine tuo, et in nomine tuo exsultabunt tota die;* inter quos quum adnumeratus fuero, cum Habac. iii: *In Domino gaudebo, et exsultabo in Deo Iesu meo, etc.*

DOMINICA IV. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM LUCAM.

Luc. V, 1-11.

3810 **I**n illo tempore: Cum turbae irruerent in Iesum, ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth.

2. Et vidit duas naves stantes secus stagnum: piscatores autem descendentes, et lavabant retia.

3. Ascendens autem in unam navim, quae erat Simonis, rogavit eum a terra reducere pussillum. Et sedens docebat de navicula turbas.

4. Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam.

5. Et respondens Simon, dixit illi: Praeceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete.

6. Et cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam, rumpebatur autem rete eorum.

7. Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent, et adjuvarent eos. Et venerunt, et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur.

8. Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Iesu, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine.

9. Stupor enim circumdederat eum, et omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperant:

10. similiter autem Iacobum et Ioannem, filios Zebedaei, qui erant sociis Simonis. Et ait ad Simonem Iesus: Noli timere: ex hoc iam homines eris captivus.

11. Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum.

Homilia S. Ambrosii Episcopi.

IN LUC. CAP. 5.

3810 **A**SCENDENS autem in unam navim, quae erat Simonis, rogavit ut inducerent a terra aliquantulum. Ubi Dominus multis impertivit varia genera sanitatum, nec tempore, nec loco coepit ab studio sanandi turba cohiberi. Vesper incubuit, sequebantur; stagnum occurrit, urgebant. Et ideo ascendit in Petri navim. Haec est illa navis quae adhuc secundum Matthaeum fluctuat (MATTH. VIII, 24), secundum Lucam repletur piscibus; ut et principia Ecclesiae fluctuantis, et posteriora exuberantis agnoscas; pisces enim sunt, qui hanc enavigant vitam. Ibi adhuc discipulis Christus dormit, hic praecipit. Dormit enim trepidis, perfectis vigilat. Sed quemadmodum dormiat Christus, audisti dicentem in Propheta: *Ego dormivi, et cor meum vigilat* (CANT. V, 2).

3811 Et sanctus Matthaeus recte non praeremittendum putavit aeternae iudicium potestatis, ubi imperat ventis (MATTH. VIII, 26). Non est enim humana doctrina, sicut audistis Iudaeos dicere, verbo imperat spiritibus (LUC. IV, 36): sed coelestis maiestatis insigne. Quod turbatum sedatur mare, et divinae vocis imperio obsequuntur elementa, atque insensibilia

sensum accipiunt obsequendi; divinae mysterium gratiae revelatur. Quod fluctus mitescunt saeculi, verbo immundus spiritus conquiescit; non alterum altero refellitur, sed utrumque celebratur. Habes miraculum in elementis, habes documentum in mysteriis.

3812 Ergo quia sanctus Matthaeus illa praelibaverat, sanctus Lucas eam sibi navim, in qua Petrus piscaretur, elegit. Non turbatur ista quae Petrum habet, turbatur illa quae Iudam habet. Etsi multa illic discipulorum merita navigabant; tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat. In utraque Petrus: sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caveamus igitur perfidum, caveamus proditorem, ne per unum plurimi fluctuemus. Ergo non turbatur haec navis in qua prudentia navigat, abest perfidia, fides spirat. Quemadmodum enim turbare poterat, cui praeerat is, in quo Ecclesiae firmamentum est? Illic ergo turbatio, ubi modica fides: hic securitas, ubi perfecta dilectio.

3813 Denique etsi aliis imperatur ut laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur: *Duc in altum*, hoc est, in profundum disputationum. Quid enim tam altum quam altitudinem divinarum videre, scire Dei Filium, et professionem divinae generationis assumere? Quam licet mens non queat humana plenae rationis investigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur. Nam etsi non licet mihi scire quemadmodum natus sit, non licet tamen nescire quod natus sit. Seriem generationis ignoro, sed auctoritatem generationis agnosco. Non interfui cum a Patre Dei Filius nasceretur: sed interfui cum a Patre Dei Filius diceretur. Si Deo non credimus, cui credimus? Omnia enim quae credimus, vel visu credimus, vel auditu: visus saepe fallitur, auditus in fide est.